

Långseruds kyrkogård

Fastighetsbeteckning: Långserud Kyrkebol 2:1, 1:8

Allmän beskrivning och historik

Långserud socken är den största i Säffle kommun och ligger i den västra utkanten av slättområdet vid Vänern, nordväst om Säffle. En av de viktigaste vägarna mellan Sverige och Norge har länge löpt genom socknen och förbundit den med omvärlden. Långserud är historiskt en småbrukarbygd där jorden och skogen varit viktiga inkomstkällor. Också järnbruk, pappersmassafabrik och andra industrier har varit betydelsefulla.

Kyrkoanläggningen ligger knappt tre mil nordväst om Säffle, intill Backaälven, som går mellan sjöarna Aspen och Lången. Platsen präglas av Backaälvens forsande vatten i öster och Aspens stilla vatten i väster. Tidigare fanns det en vattendriven kvarn och såg i öster. En liten kraftstation och några andra mindre byggnader som kan kopplas till dammen vid älven finns bevarade. Söder om kyrkogården går landsvägen och på dess andra sida finns församlingshemmet. I väster och norr gränsar kyrkogården till gården mot sjön Aspen och i öster mot Backaälven. Prästgården, nu i privat ägo, ligger ca 500 meter österut och en före detta klockaregård ligger 500 meter åt sydost.

Befolkningsutveckling i Långserud socken

1805: 1706 invånare, 1865: 3328 invånare, 1950: 1362 invånare, 2022: 636 invånare

Gravskick och antal begravningar

På kyrkogården finns urngravar, kistgravar, minneslund och askgravlund. De senaste åren har som mest 16 gravsättningar skett per år på kyrkogården.

Kyrkogårdens historik

Långseruds kyrka har medeltida ursprung. En dopfunt från 1200-talets början antyder att kyrkan funnits här senast vid denna tid. Den nuvarande kyrkan byggdes till med korsarmar på 1720-talet och förlängdes åt väster 1770.

Kyrkogårdens tillkomst bör också kunna hänföras till medeltiden, men det finns få äldre arkivhandlingar som berättar om kyrkogården. Från 1700-talet finns flera skriftliga källor om kyrkogården där man kan läsa att kyrkogården omgavs av en träbalk som ofta krävde reparationer, vilket det klagades på. 1745 byggde nämndemannen Erik Andersson i Ed och Hans Ersson i Byn två nya porthus i trä.

År 1771 diskuterades kyrkogårdens utvidgning, men utvidgningen dröjde till 1780-talet och i samband med det

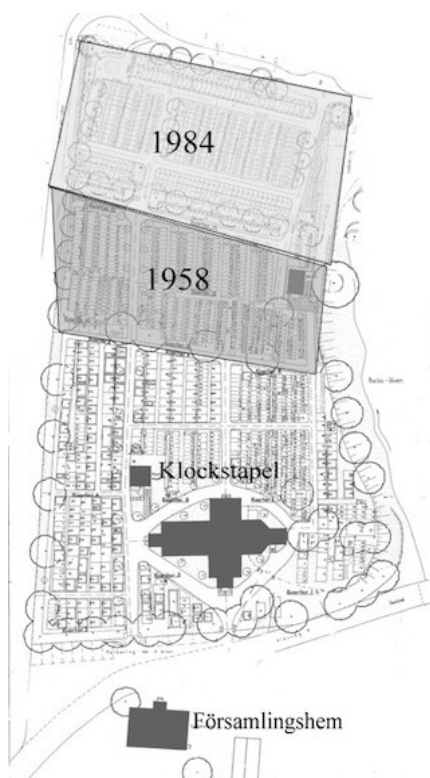

Karta från 1859, före utvidgningarna norrut på 1890- och 1950-talen.

uppfördes nya balkar runt kyrkogården. 1821

beslutades det att kyrkobalken skulle tas ned och ersättas av stenmur, ett arbete som utfördes av murarmästaren Lars Nilsson i Bråten. Kyrkogården utvidgades samtidigt åt söder och öster och ett par nya järngrindar samt grindstolpar i sten införskaffades i stället för det tidigare porthuset i söder. Snart var emellertid kyrkogården åter för liten och på 1830-talet köpte församlingen mark till en helt ny kyrkogård. Den kyrkogården anlades dock aldrig, utan i stället köptes en remsa mark norr om kyrkogården som utvidgningen skedde på. Muren kring den nya delen stod klar år 1845.

År 1890 skedde den första försäljningen av gravplats till enskilda, till Olof Peterson i Guterud. Gravplatsen ligger i kvarter 1, där en senare tillkommen gravsten över familjen Peterson nu står. Samma år beslutades det att man skulle få köpa enskilda gravplatser på den del av kyrkogården som ligger längs

landsvägen. Endast dubbelgravar såldes, "halva gravar säljas icke".

På 1890-talet utvidgades kyrkogården, bårhuset flyttades och klockstapeln renoverades. Kyrkogården grusades också vid denna period.

Lindarna på kyrkogården ska ha planterats 1907 som en gåva från grosshandlare Axel H. Ågren i Göteborg. 1914 byggdes en ny klockstapel som kopia av den tidigare som var uppförd på 1740-talet.

Kyrkogården utvidgades norrut år 1958 med kvarteren 12–14. Trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén ansvarade för utvidgningen som fick en tidstypisk gestaltning. Han ville att de nya kvarteren skulle skapa ett rum tillsammans med den äldre delen av kyrkogården och gav samtidigt den äldre kyrkogårdsdelen en mer grönskande karaktär. I de nytillkomna kvarteren förbjöds stenramar. Ett nytt bårhus uppfördes på 1950-talet, ritat av arkitekten Conny Nyquist.

1984 tillkom kvarteren 15–20 i norr och minneslunden anlades på 1990-talet. Den senare byggdes om 2018. En askgravlund tillkom 2025.

Kyrkogården idag

Kyrkogården har en nästintill rektangulär form och sträcker sig till största delen norr om kyrkan. Marken sluttar från väster mot öster och norr.

Kyrkogårdens äldsta delar ligger direkt söder, öster och väster om kyrkan. De omgärdas av en kallmurad stödmur i söder och väster. I öster utgör en slänt mot älven naturlig gräns. Häck omgärdar den senast tillkomna delen av kyrkogården.

Parkeringsplats och två ingångar finns i söder. Båda har svartmålade gjutjärnsgrindar med olika utformning. Den ena har geometriska former och klassicistiska dekorinslag som liljor medan den andra har enklare utformning. I norr finns ingångar till minneslunden och kyrkogårdens nordöstra del.

Gångarna är grusbelagda och dragna i rutnätsmönster mellan kvarteren. Plattgångar finns i några kvarter.

På en liten gräsyta vid klockstapelns södra sida står fyra smidda järnkors som är ditflyttade från sina ursprungliga platser. Ett av dem är från 1700-talet och de andra från 1800-talets början. Här står även en odaterad ringkorsformad gravsten av 1600-talstyp.

Kvarter

Kyrkogården är indelad i 20 kvarter. De äldsta delarna ligger närmast kyrkan i söder och utvidgningarna har skett norrut.

Kvarter 1 sträcker sig runt kyrkan i söder och öster. I kvarteret finns flera gravvårdar från 1800-talets senare hälft och några äldre än så. Här finns några häckomgärdade gravvårdar och grusgravar. I kvarterets norra del finns gravvårdar från 1900-talets mitt och framåt. Här vilar bland andra gjuteriägaren J. P. Nygren, som avled 1893, under ett vackert gjutjärnskors med lång inskription och flera symboler. Här finns också Mauritz Hellbergs gravplats. Hellberg var redaktör för Karlstads-Tidningen och liberal politiker.

Kvarter 2 är ett litet, triangelformat kvarter som ligger strax sydväst om kyrkan. Här finns ett fåtal gravvårdar från slutet av 1800-talet och ett flertal från tidigt 1900-tal. Flera högresta stenar och grusgravar finns.

Kvarter 3 är ett litet kvarter som ligger i kyrkogårdens sydvästra hörn. Flera gravvårdar är från tidigt 1900-tal med tidstypisk utformning. En gravvård med smidesstaket finns. Genom kvarteret leder en plattgång.

Kvarter 4 ligger väster om kyrkan. Här finns många gravvårdar från 1910- och 1920-talen men också äldre och yngre gravvårdar. Här finns flera högresta gravstenar och grusgravar, samt någon häckomgärdad gravvård och några med staket.

Kvarter 5 ligger nordväst om kyrkan med utsikt över Aspen. De flesta av gravvårdarna här är från 1920–1940-talen. Här finns den askgravlund som 2025 anlades i en grusgrav.

Kvarter 6 ligger strax nordväst om kyrkan. De flesta av gravvårdarna är från 1960- och 1970-talen och är tidstypiskt breda och låga. Här finns höga rygghäckar av måbär och gräsyrtorna mellan gravraderna är breda. Några få äldre gravvårdar från 1900-talets början finns också här.

Kvarter 7, 9 och 11 ligger norr om kyrkan och är de före detta allmänna kvarteren på kyrkogården.

Kvarteren har, trots nyttillkomna gravvårdar, kvar karaktären av allmänna kvarter, med många små gravvårdar från 1920- till 1960-talet. Några träkors finns bevarade, vilket är ovanligt på kyrkogårdarna i kommunen.

Kvarter 8 har samma karaktär som kvarter 6, med höga rygghäckar i måbär och breda, låga gravstenar. De flesta gravvårdar är från 1940-talet och framåt, men någon enstaka äldre finns.

Kvarter 10 är ett litet kvarter längs kyrkogårdens västra kant. Här finns flera små och låga gravvårdar från 1920-talet. Raderna skiljs åt av låga måbärsrygghäckar.

Kvarter 12–14 tillkom på 1950-talet, vilket syns då de flesta gravvårdar är från 1950–1970-talen. I kvarter 13 skiljs raderna åt av låga måbärsrygghäckar.

Kvarter 15–20 tillkom på 1980-talet och denna del av kyrkogården skiljs från de äldre delarna av en häck i väst-östlig riktning. I kvarteren finns ännu mycket ledig plats för framtida gravar. Raderna skiljs åt av rygghäckar av måbär. De flesta gravstenar är låga och breda. Här finns också naturstenar och gravstenar med något mer individuell utformning och friare former, typiskt för sent 1900-tal och tidigt 2000-tal.

Minneslunden ligger i kyrkogårdens nordvästra hörn med utsikt över sjön Aspen. Den anlades ursprungligen på 1990-talet, efter ritningar av landskapsarkitekten Gudrun Eldh. 2018 omgestaltades den emellertid efter ritningar gjord av Cecilia Hidén. Det ursprungliga korset i sten, tillverkat av konstnären Börje Wahlström, står fortfarande kvar på platsen. En ljus- och vasbärare i form av en mört har tillverkats av smeden Björn Richter. Mörten har lokalhistorisk förankring. Den ianspråktagna ytan har en rundad form med stensatt kant och med en perennrabatt i sydöstra delen där det även finns en grusad yta med vattenstenar. I övrigt består minneslunden av en öppen gräsyta omgiven av blandad vegetation.

Inskriptioner och titlar

Den vanligast förekommande titeln på gravstenarna på kyrkogården är hemmansägare. På äldre gravstenar finns bland annat titlarna färgaren, gjuteriägaren, handlanden och fru. Andra titlar är musikfanjunkaren, trotjänarinnan, spelmannen, frälsningsofficeren, disponent och sjökapten.

Grönt kulturarv

Träd

Kyrkogården omgärdas av en trädkrans som kring de äldre delarna i söder utgörs av skogslind, hästkastanj, ask, skogsalm och klibbal. Den del av kyrkogården som tillkom 1958 omges av

skogslind. Längst i norr på den senast tillkomna utvidgningen är näverhägg och rönn planterade. Här finns också parvis placerade oxlar inne på området.

Häckar och buskar

Strax norr om kyrkan finns måbärshäckar som löper i nordsydlig riktning och som utgör rygghäckar för gravplatserna. Liknande häcksystem finns på 1958 års utvidgning, vilket är typiskt för tidens kyrkogårdsarkitektur. På den senast tillkomna utvidgningen finns även där rygghäckar, samt en måbärshäck i gränsen mot 1958 års utvidgning. På båda utvidgningarna finns det också häckar längs den västra gränsen.

I området strax väst, söder och öster om kyrkan finns enstaka gravplatser som på tre sidor omgärdas av liguster och häckkaragan.

Övrigt växtmaterial

På en del gravplatser växer torpväxter som alunrot, kärleksört, hosta och tusensköna. Lökväxter som påskliljor, scilla och vårlök förekommer också. På andra gravplatser förekommer växter som troligen hämtats från naturen, exempelvis träjon, gullviva och prästkragar.

Byggnader

Den timrade kyrkan har en barockinspirerad korsformad plan. Fasaderna är spånklädda och faluröda. Taket med valmade gavlar är spåntäckt och tjärat. Fönster, omfattningar och portar är vitmålade. I söder, väster och norr, finns takkupor under sadeltak. Entré sker från vapenhusen i väster och söder.

På kyrkogården finns utöver kyrkan en klockstapel och ett bårhus. Klockstapeln står nordväst om kyrkan och är klädd med faluröda träspån och har ett spåntäckt, tjärat barockinspirerat kupoltak. Klockstapeln uppfördes 1914 som en kopia av en klockstapel från 1700-talet.

Bårhuset, uppfört på 1950-talet, ligger i öster på kyrkogården. Det är liksom de andra byggnaderna klätt med faluröda träspån och har ett valmat sadeltak med tjärade spån.

Strax utanför kyrkogården i söder ligger församlingshemmet, uppfört under 1800-talets första hälft, samt en ekonomibyggnad.

Kyrkogårdsmuren

Långseruds kyrkogårds äldsta delar omgärdas av en kallmurad stödmur i öster och söder.

Muren inventerades 2015 inom ramen för stiftsprojektet "Stenmursprojektet i Karlstads stift", och dokumentationen finns i Säffle pastorats ägo.

Sammanfattning av kyrkogårdens karaktär

Långseruds kyrkogård ligger i ett jordbrukslandskap, mellan sjön Aspen och Backaälven. Mycket av kyrkogårdens karaktär hänger samman med dess omgivning och läget nära vatten. Ljudbilden präglas av det forsande vattnet i öster och från kyrkogårdens västra och norra delar finns vyer över sjön Aspen. Närheten till omkringliggande landskap och vägen som passerar är stor, då kyrkogården endast avgränsas av en stödmur och låga häckar. Trädkransen är ett viktigt inslag på kyrkogården och i kulturlandskapet, liksom de faluröda, spånklädda byggnaderna.

Kyrkogårdens utvidgningar och historiska lager är relativt tydliga, då kyrkogården har utvidgats stegvis norrut. När man vandrar från en av kyrkogårdens ingångar i söder till dess norra del kan man avläsa ideal och trender gällande gravvårdar och kyrkogårdsutformning från 1800-talet till idag. Dock finns få äldre gravvårdar bevarade. De äldsta som står på ursprunglig plats är från 1840-talet. Kyrkogårdens före detta allmänningar har kvar en del av sin karaktär då många små gravstenar och några träkors har bevarats.

Lagskydd

Begravningsplatsen är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturmiljölagens 4 kapitel §11–15. Där står bland annat följande:

I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen.

- 1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,*
- 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation, eller*
- 3. för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.*

Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta Länsstyrelsen Värmland.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV KYRKOGÅRDEN

Viktigt för helheten

- Stenmuren som omger kyrkogården är ett viktigt arkitektoniskt element och avgränsar kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omgivningen. Stenmuren ska bevaras. Muren inventerades 2015 inom ramen för stiftsprojektet Stenmursprojektet i Karlstads stift. Skötselråden i dokumentet bör följas.
- Kyrkogårdens gångar ska ha bevarad sträckning och beläggning.
- Kyrkogårdens ingångar med smidesgrindar.

- Planformen innehåller information om ålder och utbyggnadsfaser. Från söder till norr kan man avläsa ideal och trender gällande gravvårdar och kyrkogårdsideal från 1800-talet till idag.
- Kontakten med vattnet är viktig för platsens utsikt, platser för meditation och eftertanke samt för kyrkogårdens ljudbild.
- Samtliga grusgravar bör bevaras. De bidrar till kyrkogårdens karaktär och berättar om ett vanligt sätt att utforma gravvårdar under en del av 1800- och 1900-talen. Gravplatser med häck bör också bevaras.
- Mycket värdefulla gravanordningar, som är i pastoratets ägo, får inte avlägsnas från befintlig plats, ändras eller återupplåtas.
- Värdefulla gravanordningar, som är i pastoratets ägo, bör bevaras och inte avlägsnas från befintlig plats. När en gravanordning som klassats som värdefull är/blr återlämnad kan gravvården/gravplatsen återanvändas. Återupplåtelse bör ske utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. En ny gravrättsinnehavare kan då exempelvis slipa ned inskriptioner och förse gravvården med nya. En annan möjlighet är att man vänder på gravvården och gör en ny inskription. På så vis bevaras inskriptionen till eftervärlden. I vissa fall kan originalgravvården lämnas orörd och en ny liggande sten tillföras. Återanvända gravvårdar kan förses med en recyclingsymbol för att redovisa förändringen och för att uppmärksamma eventuell inskription på baksidan. Värdefulla gravanordningar kan även vara möjliga att återanvända som askgravlund.

Observera: För att få ta bort gravvårdar på kyrkogården krävs idag tillstånd från Länsstyrelsen. Detta gäller alla gravvårdar, d.v.s. även de som inte bedömts som värdefulla eller mycket värdefulla i denna bevarandeplan.

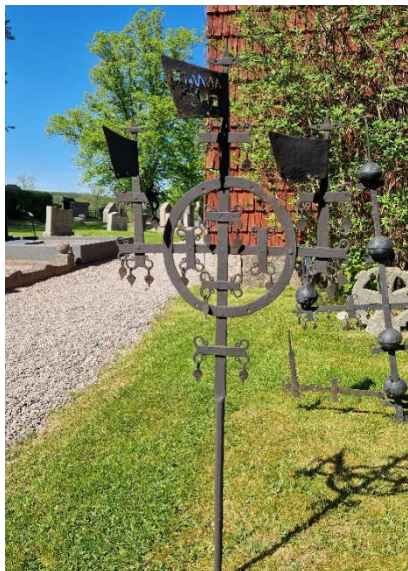
Viktigt för de olika delarna

- Kvarter 1–5: Gravkultur från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal som finns kvar genom högresta gravstenar, grus- och ramgravar samt gravvårdar omgärdade av staket eller häck.
- Kvarter 7, 9 och 11: Karaktären av allmänning som har ett socialhistoriskt värde och berättar om den tidigare indelningen mellan allmänna och köpta gravplatser på kyrkogården. Karaktären bärs upp av ett flertal små gravvårdar från 1920- till 1960-talet.
- 1950-talets kvarter med tidstypiska låga, breda gravstenar och rygghäckar.

Grönt kulturarv

- Trädvårdsplanen ska följas. Trädbeståndet har miljöskapande värden och ska därför i möjligaste mån bevaras.
- Trädkransen är ett viktigt inslag i landskapet och avgränsar kyrkogården fysiskt och symboliskt från omgivningarna.
- Rygghäckar ger karaktär åt de kvarter där sådana finns och skapar rum på kyrkogården. De gravhäckar som finns utgör rumsskapande element och visar på hur gravvårdar genom tiderna har utformats i kvarter där många gravomgärdningar har tagits bort.
- Torpväxter på gravplatser bör bevaras.
- Växter som hämtats från naturen och planterats på gravplatser bör bevaras, men hållas efter för att minska spridning

Långseruds kyrkogård - mycket värdefulla gravvårdar

Gravnummer: Smideskors 1*

Tillkomstår: 1787

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med tre vindflöjlar med inskription på den översta med årtal och initialer. Hängande löv.

Inskription flöjel: ANNO 1787 EHS.

Gravnummer: Smideskors 2*

Tillkomstår: 1700-tal

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Flerarmat kors med smidda klot samt några hängande löv.

Inskription saknas.

Gravnummer: Smideskors 3*

Tillkomstår: troligtvis 1790-tal

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med två vindflöjlar.

Inskription: Anno 1792 / ALFB / År 1820 EAS.

Gravnummer: Smideskors 4*

Tillkomstår: 1700-tal

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Flerarmat kors med två smidda klot.

Inskription saknas.

Gravnummer: Ringkorset vid klockstapeln*

Tillkomstår: 1600-tal

Urvalskriterier: Hög ålder

Karaktäristik: Stående sten i form av ett ringkors av 1600-talstyp. Flyttad från ursprunglig plats.

Inskription saknas.

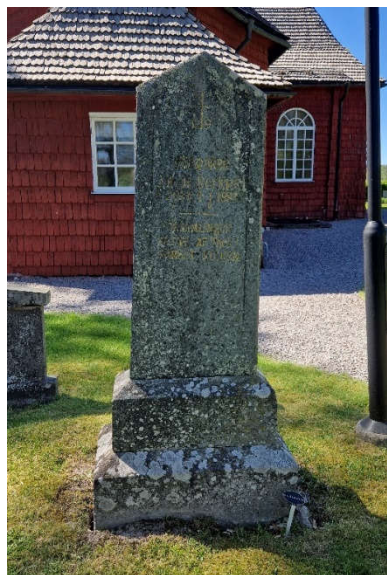
Gravnummer: 12 011*

Tillkomstår: tro. 1910

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – ortsnamn.

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas med textband.

Inskription: Handlanden J.F. Zettervall *23/1 1829 †4/5 1910
Hustrun Johanna *21/7 1829 †14/7 1899
Sonen Gustaf *15/10 1860 †13/1 1923

Gravnummer: 12 011A*

Tillkomstår: sent 1800-tal

Urvalskriterier: Inskription – berättande, titel, hantverksmässigt utförd.

Karaktäristik: Stående sten på sockel och mellansockel. Överst dekor med ett ankare och två stjärnor. Baksidan täcks av ett stort förhöjt kors.

Inskription: Färgaren Johan Beckman *21/4 1816 †7/6 1888
Församlingen reste af tacksamhet stenen.

Gravnummer: 12 011C*

Tillkomstår: 1956

Urvalskriterier: Inskription – bibelcitats, ortsnamn, symbol – murgröna.

Karaktäristik: Liggare i diabas med schablondekor

Inskription: August Johannesson Kyrkebol *1874 †1956
Jesus sade: Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig han skall leva om än han dör.

Gravnummer: 12 01 11D*

Tillkomstår: ca 1860-tal

Urvalskriterier: Material – gjutjärn, inskription – titel, ortsnamn, berättande, psalm- och bibelcitat.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med långa inskriptioner och rik dekor på båda sidor, bl a tro, hopp och kärlek och nedåtvända facklor.

Inskription: Här hvilar Gjuteriägaren J.P. Nygren från Sillingsfors Född den 12/7 1827 Död den 23/1 1863. Djupt saknad och sörjd af maka, föräldrar, syskon och talrika vänner S P 3 34 4 V 314 och Uti dina händer befaller jag min anda. Du hafver mig förlöst, Herre, du trofaste Gud. Dav. Ps. 91 v. 6. jag vet att min förlossare lefver och han skall på sistone uppväcka mig af jorden. Job. 19. v. 22.

Gravnummer: 12 01 12*

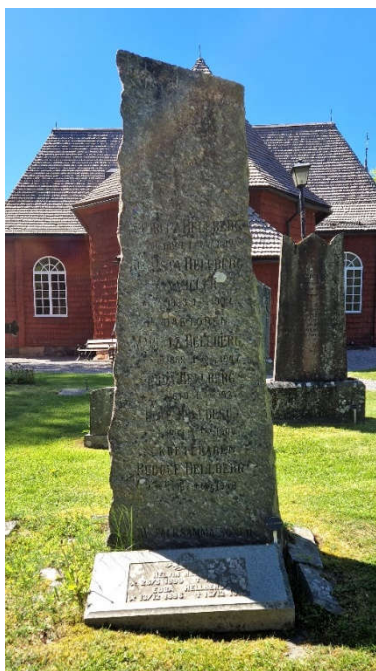
Tillkomstår: ca 1850

Urvalskriterier: Hög ålder, inskription – titel, ortsnamn, bibelcitat

Karaktäristik: Stående sten, hög och smal på hög sockel. Spetsig topp med akroterier.

Inskription: Här hvilar Handlanden O.F. Beckman Född i Wenersborg 1814 Död i Ed 1859 Min själ går fri ur dödsens dal der bojan man begrafver i himlen bland de trogne tal, umgängelse hon hafver. Säll den som är i herrans hand. Säll den som hem till fridens land från lifvets stormar hunnit.

Gravnummer: 12 01 18*

Tillkomstår: ca 1900–1930

Urvalskriterier: Lokal- och personhistoriskt värde, inskription – titlar, berättande

Karaktäristik: Stående, hög och smal bautasten med asymmetrisk, spetsig topp.

Inskription: Mauritz Hellberg * 17/12 1824 † 26/10 1882 Augusta Hellberg f.Naucher * 27/3 1833 † 3/1 1902 Redaktören Mauritz Hellberg * 14/10 1859 † 30/7 1947 Gerda Hellberg * 22/6 1870 † 6/8 1937 Love Hellberg * 5/5 1903 † 4/12 1904 Sekreteraren Rudolf Hellberg * 12/3 1867 † 13/6 1948". Längst ner: Av tacksamma söner.

Mauritz Hellberg var bl a chefsredaktör för Karlstads-Tidningen och politiker.

Gravnummer: 12 01 23 cd

Tillkomstår: 1891

Urvalskriterier: Hög ålder, inskription – Ortsnamn

Karaktäristik: Liggare i granit med försänkt text.

Inskription: Sven Olsson * 1817 † 1891 Hustrun Ellika Andersdotter * 1824 † 1890 Kyrkebol

Gravnummer: 12 01 34A*

Tillkomstår: ca 1897

Urvalskriterier: Material – gjutjärn, symbol – ängel med upp och nedvänd fackla.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med dekorerade ändar på korsarmarna och dekor kring korsmitten.

Inskription: Cajsa Magnell * 1809 † 1897.

Gravnummer: 12 01 38*

Tillkomstår: Troligen sekelskiftet 1900

Urvalskriterier: Konstnärligt värde, inskription – titel och psalmhänvisning

Karaktäristik: Stående stenkors på sockel. Korset har rätvinkliga yttre kanter med ytterligare ett kors innanför, med rundade kanter.

Inskription: Komminister C.A. Leufstedt Familjegrav Ps. 119.

Gravnummer: 12 01 39–40*

Tillkomstår: Troligtvis förra sekelskiftet

Urvalskriterier: Konstnärligt värde, upplevelsevärde

Karaktäristik: Två liggande stenar, varav den lilla klassas som mycket värdefull. Det är en liten sten i vit marmor med formen av en öppen bok, vilken troligtvis tillhört en äldre gravvård från sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal.

Gravnummer: 12 01 47A*

Tillkomstår: ca 1867

Urvalskriterier: Material – gjutjärn, inskription – psalmhänvisning, symbol – tro, hopp och kärlek, stjärnor, nedåtvända facklor.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med rik dekor.

Inskription: Här under hvilar Fru Anna Margaretha Groth Född Frykblom den 2/11 1819 Död den 14/12 1867 Samt dess barn Anna Josephina Född den 4/9 1842 Död den 19/10 1847 Pontus Leonard född den 26/12 1845 Död den 2/11 1847. Hjalmar Magnus född den 31/3 1850 död den 9/9 1851 Nanny Gustafva född den 13/4 1851 död den 1/10 1852. Sv:Ps 482 v:6.

Gravnummer: 12 01 47 B

Tillkomstår: tidigt 1900-tal samt 1948

Urvalskriterier: Miljöskapande och konstnärligt värde

Karaktäristik: Häckomgärdad gravplats med tre gravvårdar tillhörande samma släkt. 47 B är en stående och en liggande sten. Den stående är ett litet vitt marmorkors på granitsockel.

Inskriptionen 1 (kors): Sven Renström.

Inskription 2: Hovrättsrådet Anders Renström *1868 †1948.

Gravnummer: 12 01 47 C

Tillkomstår: ca 1878

Urvalskriterier: Miljöskapande och konstnärligt värde

Karaktäristik: Häckomgärdad gravplats med tre gravvårdar tillhörande samma släkt. 47 C är ett kors i grå granit.

Inskription: August Renström *1811 †1878 Sophia Renström *1836 †1932.

Gravnummer: 12 01 47 D

Tillkomstår: 1860–70-tal

Urvalskriterier: Konstnärligt och miljöskapande värde

Karaktäristik: Häckomgärdad gravplats med tre gravvårdar tillhörande samma släkt. 47 D är en är en sten i form av en natursten med dekor av rankor med murgröna. En infälld sten i form av en uppslagen bok.

Inskription: Carl. P. Groth F. 1803 D. 1873 Anna C. Groth F. 1806 D. 1866.

Gravnummer: 12 02 01* Tillkomstår: 1912

Urvalskriterier: Symbol – alfa och omega samt timglas, miljöskapande

Karaktäristik: Högre avsmalnande sten i grå granit, med "midja".

Inskription: J. A. Danielsson familjegrav.

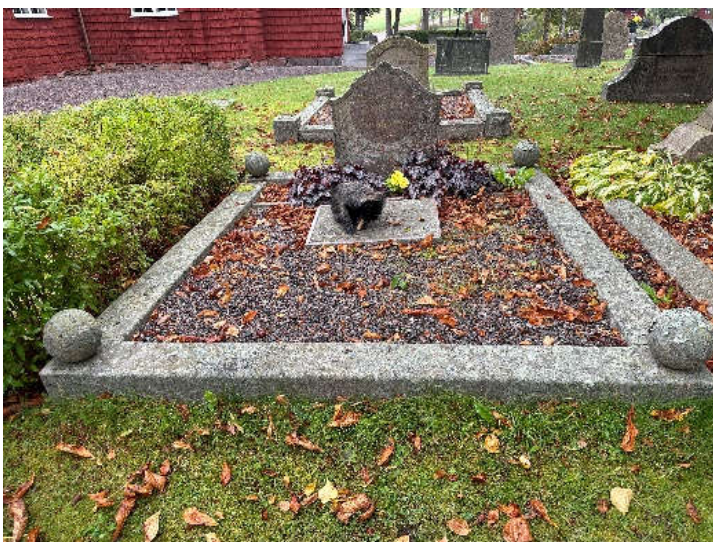
Gravnummer: 12 02 04

Tillkomstår: 1900-talets första hälft

Urvalskriterier: Miljöskapande grusgrav, tidstypisk, inskription – titel och psalmhänvisning.

Karaktäristik: Grusgrav med sten och ram i granit, gravvård med rundad topp och polerad textplatta, försänkt och förgylld text.

Inskription: Folkskolläraren J.W. Bergh Familjegrav Ps. 235

Gravnummer: 12 02 07

Tillkomstår: 1902

Urvalskriterier: Ovanlig utformning, inskription – titel och ortsnamn.

Karaktäristik: Gravvård i polerad diabas med textband, kröns av ett kors i vit marmor. Liggare i diabas.

Inskription: f.d. Kyrkovärden Carl Bäckström från Byn *1825 †11/3 1825 †3/7 1902 Hustrun Anna Lisa *26/10 1831 †29/12 1918. Liggare: Dottern Lovisa *1860 †1926 sonen Edvard *1852 †1930

Gravnummer: 12 02 14*

Tillkomstår: 1896/1904

Urvalskriterier: Miljöskapande, inskription – ortsnamn och psalmhänvisning, symbol – stjärna.

Karaktäristik: Grusgrav med högre rest sten och ram i finhuggen diabas. Upphöjd polerad text och symbol.

Inskription: August Janson *13/10 1848 †30/1 1896 Hustrun Maria *14/1 1857 †20/8 1904 PS. 119:V.5. Backa

Gravnummer: 12 02 17

Tillkomstår: 1899/1909

Urvalskriterier: Miljöskapande, inskription – ortsnamn med gammal stavning, psalmhänvisning, symbol – kors, lagerkrans mm.

Karaktäristik: Högre rest sten i diabas med schablondekorerad och förgylld text.

Inskription: Anders Olson fr. Essbjörbyn *26/2 1826 †7/2 1899 Anna L. Olson *18/8 1832 †7/3 1909 Ps. 475. G.A Olsson *16/10 1872 †10/4 1940 Anna Olsson *24/7 1895 †27/4 1983

Gravnummer: 12 02 18

Tillkomstår: 1896

Urvalskriterier: Samhälls/socialhistoriskt värde genom inskription

Karaktäristik: Liten, stående hög och smal sten med spetsig topp. Inskription: Fru Sara Kjellberg *1821 †1896.

Gravnummer: 12 02 21*

Tillkomstår: 1912

Urvalskriterier: Grusgrav, inskription – titel och
ortsnamn.

Karaktäristik: Grusgrav med pulpetformad gravvård i
granit, vilken är inkomporerad i ramen. Försänkt text.

Inskription: Hemmansägare Anders Jansson
Björsholm *1833 †1912 Hustrun Anna Lisa *1832
†1916

Gravnummer: 12 03 09*

Tillkomstår: 1958

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn, symbol –
stjärna.

Karaktäristik: Låg gravvård i granit med finhuggen yta. Förhöjd
text och dekor.

Inskription: Kommunalordf. Anders Kalberg *1842 †1917
Sillingeby

Gravnummer: 12 03 10

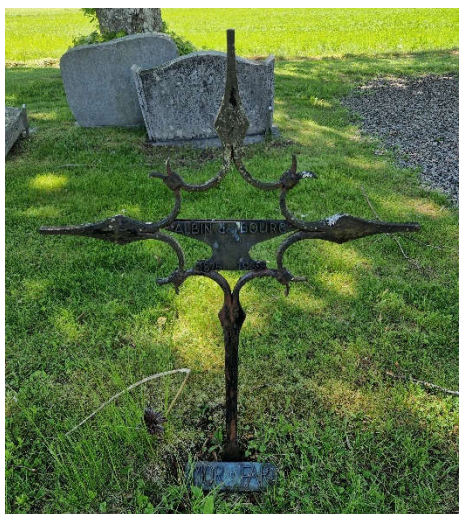
Tillkomstår: 1920–30-tal

Urvalskriterier: Tidstypisk, ovanlig schablondekor,
inskrift – ortsnamn

Karaktäristik: Liten, stående sten i diabas med rundad
topp och schablondekor i form av blommor och blad samt
texten "Vila i frid".

Inskription: Kajsa Andersson Björsholm *1832 †1920 Sonen
Erik Jan Andersson *1884 †1931.

Gravnummer: 12 03 12

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Material – smide, unik utformning.

Karaktäristik: Smideskors med namnplatta. Vid foten finns en platta i brons med texten MOR FAR med jugendtypsnitt.

Inskription: Albin de Bourg 1875–1969, samt text på ovannämnda platta.

Gravnummer: 12 03 15*

Tillkomstår: 1914

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn, miljöskapande.

Karaktäristik: Högräst sten i diabas med polerad yta, bas och bruten topp.

Inskription: Hemmansägaren A.G. Andersson Ö:a Lofterud *18/4 1839 †17/3 1914

Gravnummer: 12 03 17*

Tillkomstår: 1910/1912

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn (gammal stavning), ovanlig schablondekor.

Karaktäristik: Högräst sten i diabas med schablondekor.

Inskription: Hem-äg. Aron Andersson fr. Hellesbyn *27/2 1841 †2/7 1912 Hans maka Kajsa Andersson *25/5 1841 †2/1 1910 Frans Aronsson *29/5 1866 †30/1 1940

Gravnummer: 12 03 18*

Tillkomstår: 1912–1913

Urvalskriterier: Tidstypisk, miljöskapande värde, inskription – sentens

Karaktäristik: Bautasten med asymmetrisk topp. Inskription i en polerad, förhöjd yta med ett kors över.

Inskription: Märta och Nils Pettersson Rudsbyn 1860–1912 1843–1913 Ädla i liv, sälla i död, kära i minne.

Gravnummer: 12 03 22*

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Inskription – Ortsnamn, "makegrav" och bibelcitat.

Karaktäristik: Högre sten (tillfälligt liggande) i röd granit med finhuggen yta och polerade textplattor. Förgylld text.

Inskription: Jan Petter Pettersson Byn *1837 †1911 Maria Stina Pettersson *1847 †1939 Makegrav, Jesus säger Jag är uppståndelsen och livet.

Gravnummer: 12 03 24*

Tillkomstår: Staket från tidigt 1900-tal, gravvård 1940-tal

Urvalskriterier: Material – smidesstaket, miljöskapande värde

Karaktäristik: Gravplats med smidesstaket och en stående gravsten. Endast staketet klassas som mycket värdefullt.

Smidesjärnstaket är ett av få på kyrkogården. Det har stort miljöskapande värde genom sitt läge på kyrkogården.

Gravnummer: 12 04 02*

Tillkomstår: 1928

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och sentens, tidstypisk jugendstil.

Karaktäristik: Stående gravvård i granit med finhuggen yta och nedsänkt text. Dekor med bladornament.

Inskription: Johs Björk *1841 †1928 hustrun Johanna *1839 †1901 Högen, Kristus är uppståndelsen och livet.

Gravnummer: 12 04 14*

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Symbol – murgröna, miljöskapande värde, ovanlig form.

Karaktäristik: Högre sten i diabas med en smalare topp. Schablondekor med förgylld text.

Inskription: Per Borgs familjegrav

Gravnummer: 12 04 23*

Tillkomstår: 1936

Urvalskriterier: Inskription – titel, grusgrav, tidstypisk

Karaktäristik: Grusgrav med hörnmarkering med klot, och stenen inkorporerad i ramen.

Inskription: Fanjunkaren och svärds mannen Wilhelm Kjellbergs familjegrav

Gravnummer: 12 04 24-25*

Tillkomstår: 1914

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn, miljöskapande.

Karaktäristik: Högre sten i diabas med schablondekor. Förgylld text.

Inskription: Rättaren Johan Andersson Torp familjegrav 1924

Gravnummer: 12 04 30

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Konstnärligt värde, inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Stående, hög och smal sten. Tidigare har en stenram funnits. Överst på stenen dekor med nationalromantisk stil och motiv: grankvistar och kotte.

Inskription: Disponent Erland Bryntessons Sillingsfors Familjegrav Hustrun Gustava Bryntesson *24/4 1852 †23/3 1922.

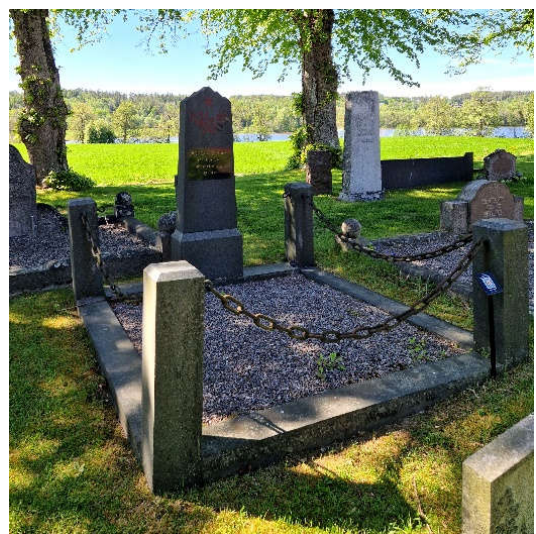
Gravnummer: 12 04 32*

Tillkomstår: 1910-tal

Urvalskriterier: Material – kätting, miljöskapande värde, tidstypisk, titel – ortsnamn, psalmhänvisning

Karaktäristik: Grusgrav med stenram med hörnstolpar med kätting emellan. En stående, hög och smal sten på hög sockel. Polerad dekor med en stjärna och bladkvistar. Försänkt och förgylld inskription på en polerad yta.

Inskription: J.J. Börjessons Essbjörbyn Familjegrav Ps. 452.

Gravnummer: 12 04 33

Tillkomstår: 1932

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn, miljöskapande.

Karaktäristik: Högräst sten i diabas med spetsig topp och schablondekor.

Inskription: Hemmansägaren Karl Kullander Botten familjegrav.

Gravnummer: 12 04 46*

Tillkomstår: 1926

Urvalskriterier: Inskription – titel och sentens.

Karaktäristik: Grusgrav med en stående sten med rundad topp och uppskjutande kolonner på sidorna. Dekor av tända facklor.

Inskription: Hemmansägaren E. J. Björk * 11/4 1853
†28/3 1926 hustrun Gustava *13/3 1858 †27/12
1934, Tills morgonsol gryr

Gravnummer: 12 04 47*

Tillkomstår: 1914

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn mm, symbol – palmblad mm.

Karaktäristik: Stående sten i röd granit med schablondekor.

Inskription: Hem-äg Johannes Jansson Botten familjegrav

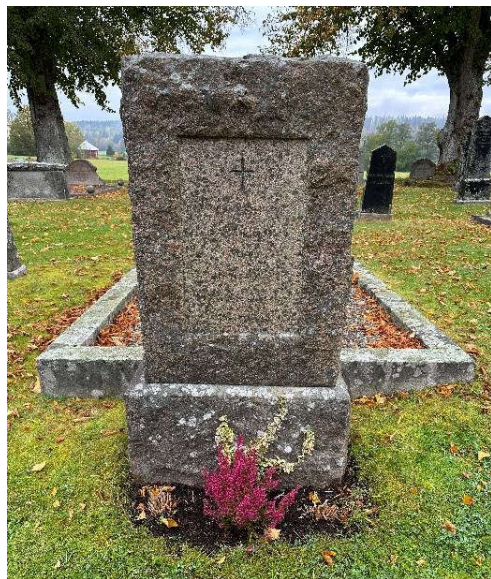
Gravnummer: 12 04 55

Tillkomstår: 1926

Urvalskriterier: Inskription – titel och Ortsnamn, miljöskapande.

Karaktäristik: Högräst sten i röd granit med råkilade kanter och finhuggen inskriptionsyta.

Inskription: Hemmansägaren O.F. Andersson 1854–1926
Hustrun Anna-Lisa 1851–1933 Gönäs

Gravnummer:
12 04 59

Tillkomstår: 1910–20-tal

Urvalskriterier: Miljöskapande, inskription – titel och Ortsnamn

Karaktäristik: Korsformad gravvård i granit.

Inskription: F.d H-äg A.G. Eriksson Hustru Beata
Bräcka 1847– 1924 1846–1918

Gravnummer: 12 05 8* och 12 05 9*

Tillkomstår: 1940-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel, miljöskapande och konstnärligt värde

Karaktäristik: Två grusgravar intill varandra med likadant utformade stående gravstenar. De stående stenarna är grovhuggna med asymmetriska toppar.

På framsidan finns ett tempelparti med släta ytor. Titeln "Sjökapten" och orten "Björktjärn" på båda stenarna.

Inskription 1: Sjökapten F.Andersson Björktjärn familjegrav. På liggande håll: Ingeborg Andersson *1892 †1975 Göteborg. Sven Andersson *1909 †1995 Säffle.
Inskription 2: Sjökapten A.G Andersson Björktjärn syskongrav.

Gravnummer: 12 05 11*

Tillkomstår: Sekelskifte 1900

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn, Sillingsfors, samhällshistoriskt värde, miljöskapande.

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas med schablondekor.

Inskription: Kantsågaren August Olsson Sillingsfors
Familjegrav

Gravnummer: 12 05 21*

Tillkomstår: 1939

Urvalskriterier: Naivt utförd

Karaktäristik: Enkel stående gravvård i granit.

Inskription: HL Hinriksson Familjgraf

Gravnummer: 12 05 28*

Tillkomstår: 1930-tal

Urvalskriterier: Material – järnstaket, grusgrav, miljöskapande, inskription – ortsnamn

Karaktäristik: Grusgrav med smidesstaket och en gravvård i granit med symmetrisk dekor och en överliggare.

Inskription: Lennart Eriksson Högen
Familjegrav

Gravnummer: 12 05 45

Tillkomstår: 1940-tal

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och psalmhänvisning, tidstypisk.

Karaktäristik: Liten stående sten i diabas med schablondekor.

Inskription: Kristina o Johan Johanssons Södra Skarbol Familjegrav PS. 144:1

Gravnummer: 12 05 53

Tillkomstår: 1920–30-tal

Urvalskriterier: Ovanlig utformning, inskription – titel och ortsnamn, miljöskapande

Karaktäristik: Grusgrav med stående sten i röd granit, med huggen dekor med ett liggande kors med blommor runt.

Inskription: Hemmansäg. J. A. Jakobsson
Enemon Familjegrav.

Gravnummer: 12 05 58

Tillkomstår: 1930-tal

Urvalskriterier: Ovanlig utformning, grusgrav, inskription – titel och ortsnamn.

Karaktäristik: Gravvård i granit krönt med en rundad del med kors och bladdekor. På sidorna finns pilastrar.

Inskription: Handlanden Carl Johansson Elofsbyn 1847–1932
Makan Lisa Kajsa 1849–1936

Gravnummer: 12 05 65*

Tillkomstår: 1913

Urvalskriterier: Symbol – kors och ekblad, inskription – ortsnamn och psalmhänvisning.

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med schablondekor.

Inskription: Gustav Bäck Gisslebyn Familjegrav Ps. 491. V.1.

Gravnummer: 12 06 30*

Tillkomstår: 1915

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn (gammal stavning)

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas på sockel. Förgylld text.

Inskription: Anders Olsson Öfra Lofterud *27/9 1822 †21/8 1915 Hustrun Lisa Andersdotter *7/12 1826 †3/4 1893

Gravnummer: 12 06 56-57* Tillkomstår: 1961

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – titel, socialhistoriskt värde

Karaktäristik: Stående, bred och låg gravsten. Dekor med ett strålande kors. Inskription: Här vilar Trotjänarinnan Hilma Andersson Stora Kohlsäter *9/1 1897 †5/4 1961 Föräldrarna Anders Andersson. Hans hustru Karolina.

Gravnummer: 12 07 10*

Tillkomstår: 1972

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription, titel, symbol – fiol

Karaktäristik: Stående, bred och låg gravsten.
Dekor med en fiol och ett timglas i en krans.

Inskription: Spelmannen Adolf Möller *10/9 1881
†26/7 1972.

Adolf Möller hette egentligen Per Adolf
Johansson, men bytte namn när han kom till
Amerika.

Gravnummer: 12 07 15*, 29*, 30*, 36*, 38*, 46*, 48*, 51*, 53*, 56, 57, 58*, 63*, 64*, 65, 67, 70*, 72*, 73*, 76, 77*, 78*, 83, 85b, 86–87*, 88, 89a*, 94*, 95*, 100*, 107*, 111*, 116, 118, 119*, 124*

Tillkomstår: 1930–40-tal

Urvalskriterier: Socialhistorisk värde – allmänlinje

Karaktäristik: Grupp av gravvårdar på den f d
allmänningen. De är alla små och typiska för gravvårdar i
allmänna kvarter. Tillsammans bidrar de till att bevara
allmänningens karaktär och berättar om den sociala
indelningen som fanns på kyrkogårdarna förr.

Gravnummer: 12 08 6

Tillkomstår: 1949

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn, tidstypisk, grusgrav.

Karaktäristik: Grusgrav med ram och gravvård i diabas.

Gravvården flankeras av två pelare som bär upp ett entablement.

Inskription: Wiktor Wilhelmsson *9/7 1878 †28/5 1949 Hustrun Charlotta *9/12 1880 †2/3 1967 Kättilsbyn

Gravnummer: 12 09 22*, 56a*, 57, 62*, 63*, 66, 69a*, 76, 78, 81, 85*, 86* 88*, 93, 98a*,

Tillkomstår: 1930–40-tal

Urvalskriterier: Socialhistorisk värde – allmänlinje

Karaktäristik: Grupp av gravvårdar på den f d allmänningen. De är alla små och typiska för gravvårdar i allmänna kvarter. Tillsammans bidrar de till att bevara allmänningens karaktär och berättar om den sociala indelningen som fanns på kyrkogårdarna förr.

Gravnummer: 12 10 20

Tillkomstår: 1927

Urvalskriterier: Material – trä, inskription – ortsnamn

Karaktäristik: Vitt träkors med inskriptionsplatta i metall.

Inskription: Kristina Berg Vargerud

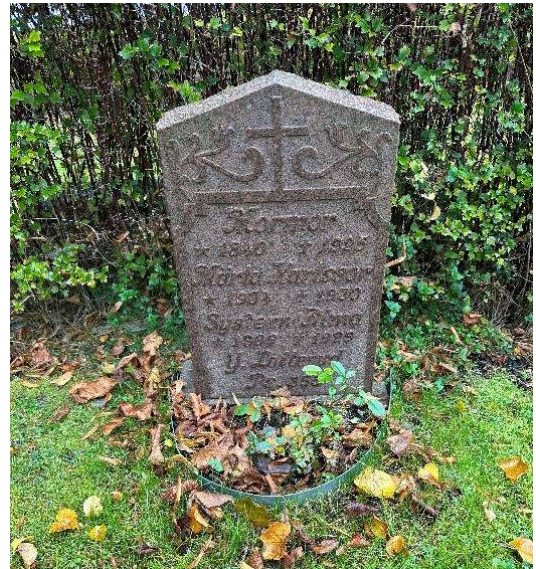
Gravnummer: 12 10 42*

Tillkomstår: 1927

Urvalskriterier: Ovanlig form, inskription – ortsnamn och sentens.

Karaktäristik: Pulpetsten i granit, med dekor på sidorna.

Inskription: Matilda Bäckvald Elofsbyn *18/9 1854 †28/11 1927 Älskad i livet saknad i döden

Gravnummer: 12 10 55

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel, psalm och ortsnamn.

Karaktäristik: Medelhög gravvård i röd granit.

Inskription: Mormor *1840 †1925 Märta Karlsson *1904 †1930 System Alma *1906 †1929 Y. Lofterud Ps. 355

Gravnummer: 12 10 64*

Tillkomstår: 1965

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription

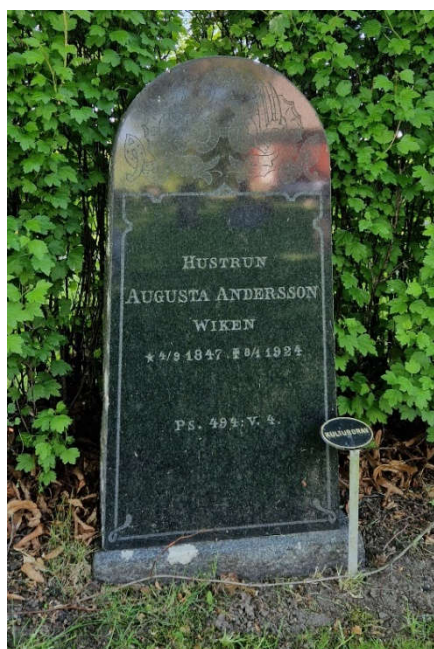
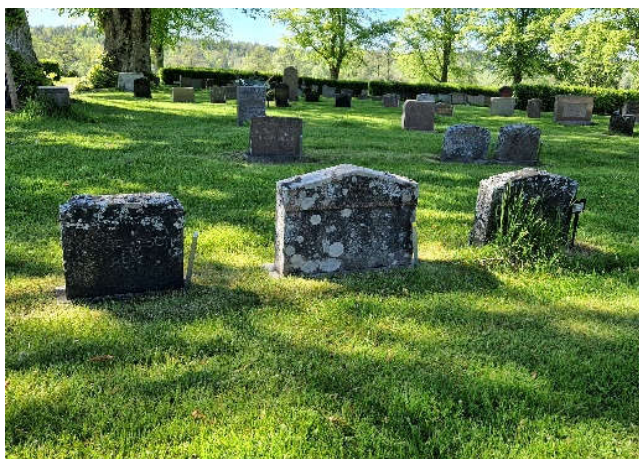
Karaktäristik: Stående, bred och låg gravsten, tidstypisk för andra hälften av 1900-talet. Dekor med ett kors.

Inskription: Frälsningsofficeren Emma Skoog *30/5 1873 †10/11 1965 Segrare genom Honom som älskat oss.

Gravnummer: 12 11 50, 58*, 68*, 80, 82, 83, 84*, 85*, 96, 99, 100*, 102, 104, 110*, 112*, 114, 116*, 124, 125, 140, 150, 153*, 163*, 164*, 166*, 171*, 175*, 178, 179, 180a*

Tillkomstår: 1940–50-tal

Urvalskriterier: Socialhistorisk värde – allmänlinje
Karaktäristik: Grupp av gravvårdar på den f d allmänningen. De är alla små och typiska för gravvårdar i allmänna kvarter.
Tillsammans bidrar de till att bevara allmänningens karaktär och berättar om den sociala indelningen som fanns på kyrkogårdarna förr.

Gravnummer: 12 11 20a*

Tillkomstår: 1924

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – ortsnamn och psalmhänvisning

Karaktäristik: Liten, stående sten i diabas med schablondekor i form av växtornamentik.

Inskription: Hustrun Augusta Andersson. Wiken. *4/8 1847 †8/1 1924. Ps. 484: v. 4.

Gravnummer: 12 13 1*

Tillkomstår: 1953

Urvalskriterier: Inskription – titel, ortsnamn och berättande, symbol – timglas

Karaktäristik: Låg stående gravvård i diabas med insvängda sidor.

Inskription: Skräddaren Rudolf Nilsson Mon *19/4 1893 †25/5 1953 Älskad-Saknad

Värdefulla gravvårdar Långserud

Flyttad sten över JG Andersson, står intill bårhuset

Flyttad sten med oläslig inskription, står intill bårhuset

Flyttad sten över JA Johansson, står intill bårhuset

Flyttad sten över Anna Maria Jansson, står intill bårhuset

12 01 04 b-d	12 04 27*	12 05 82*	12 09 90*
12 01 19	12 04 28*	12 05 83*	12 09 103
12 01 23 a-b*	12 04 29*	Askgravlund	12 10 66*
12 01 52	12 04 31	12 05 87	12 11 73*
12 01 61*	12 04 35*	12 05 88*	12 13 10-11
12 02 02	12 04 36*	12 06 11-12	12 13 60-61
12 02 05	12 04 40*	12 07 04	
12 02 08	12 04 41	12 07 07*	
12 02 10	12 04 51	12 07 08*	
12 02 11*	12 04 53*	12 07 20-21	
12 02 13*	12 04 56*	12 07 40*	
12 02 19*	12 04 58	12 07 50*	
12 02 20*	12 04 6212 05 18	12 07 54*	
12 03 13	12 05 31	12 07 55*	
12 03 16*	12 05 42	12 07 121*	
12 03 21*	12 05 51	12 08 11*	
12 04 01	12 05 55*	12 09 03	
12 04 07-08	12 05 61*	12 09 04	
12 04 09	12 05 63	12 09 07	
12 04 13*	12 05 67	12 09 29*	
12 04 15	12 05 72	12 09 68*	
12 04 19*	12 05 75*	12 09 82*	
12 04 21*	12 05 81	12 09 84 a	